

Justitieministeriet

1/31/2003 22.5.2003

Utlåtande om ändring av tingsrättslagen

Justitieministeriet har begärt utlåtande av Svenska Finlands folkting om förslag till ändringar i tingsrättslagen. Förslagen har utarbetats av en arbetsgrupp vid ministeriet. Arbetsgruppens uppgift har bland annat varit att föreslå bestämmelser om fler än en lagmanstjänst vid samma tingsrätt, om möjligheten att inrätta svenskspråkiga avdelningar vid tingsrätter där finska är majoritetens språk samt om vilken myndighet som skall avgöra frågor om ändringar av tingsrätters domkretsar. Svenska Finlands folkting ger i det följande sitt utlåtande.

Folktinget konstaterar att det har funnits behov av att se över den lagstiftning som reglerar befolkningens rätt att få rättstjänster på sitt eget språk, finska eller svenska. Den nya språklagstiftningen, som träder i kraft i januari 2004, innehåller detaljerade bestämmelser som preciserar dessa rättigheter. Justitieministeriet har utöver detta granskat behovet av ändringar i tingsrättslagen. Detta är ett positivt initiativ. Erfarenheten visar nämligen att handläggningen av ärenden på svenska är problematisk vid många tingsrätter där svenska är minoritetens språk. Det här bekräftas bland annat i tidigare justitieombudsman Lauri Lehtimajas framställning om parts rätt att använda sitt modersmål vid rättegång i brottmål (24.4.1998).

Folktinget framför i det följande sitt ställningstagande till arbetsgruppens förslag.

1) *Flera lagmanstjänster vid samma tingsrätt*

Enligt 1 § kan fler än en lagmanstjänst inrättas vid samma tingsrätt. Man motiverar detta med att det finns behov av att sammanslå ytterligare tingsrätter inom ramen för den pågående tingsrättsreformen.

Folktinget noterar att arbetsgruppen inte har behandlat eventuella språkliga konsekvenser av förslaget. Arbetsgruppen har alltså inte berört frågan om man med detta också avser att tvåspråkiga tingsrätter med olika majoritetsspråk kan sammanslås.

FOLKTINGET

SVENSKA FINLANDS FOLKTING SUOMENRUOTSALAISET KANSANKÄRÄJÄT THE SWEDISH ASSEMBLY OF FINLAND

Unionsgatan 45 H 110 Unioninkatu
Helsingfors 00170 Helsinki
Tfn 09-68 44 250
Fax 09-68 44 2550
folktinget@folktinget.fi
www.folktinget.fi

Folktinget stöder inte en dylik lagändring ifall den samtidigt innebär att antalet tingsrätter med svenska som majoritetsspråk i landet skulle reduceras. Folktinget har i en skrivelse till justitieminister Johannes Koskinen (19.4.2002) konstaterat att det är av stor nationell betydelse att det i landet finns flera tingsrätter med svenska som majoritetsspråk. Det här är en nödvändig förutsättning för att rättskulturen skall kunna fortleva och hållas livskraftig också på svenska.

Folktinget hänvisar med detta till den diskussion som har förts om en sammanslagning av Pargas tingsrätt och Åbo tingsrätt. Samtidigt fäster Folktinget uppmärksamhet vid att justitieministeriet förordade en sammanslagning av två tingsrätter i Österbotten med svenska som majoritetsspråk, vilket resulterade i att Korsholms tingsrätt bildades 1.3.2003. Det här är ett exempel på att justitieministeriet på ett förtjänstfullt sätt har beaktat att majoritetsspråket har betydelse när man bereder ändringar av tingsrätternas domkretsar.

2) *Svenskspråkiga avdelningar*

Enligt 18 a § 3 mom. kan avdelningar inrättas vid tvåspråkiga tingsrätter i syfte att säkerställa den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att få rättstjänster enligt lika grunder. Justitieministeriet har rätt att fatta beslut om att inrätta och nedlägga sådana avdelningar.

Folktinget konstaterar att arbetsgruppen inte heller i anknytning till detta förslag har angett om man avser att tvåspråkiga tingsrätter med olika majoritetsspråk kan sammanslås. Detta skulle i praktiken innebära att den tingsrätt som har svenska som majoritetsspråk utgör en avdelning i en sammanslagen tingsrätt. Arbetsgruppen har inte heller redogjort för vilka tingsrätter förslaget de facto skulle beröra.

Enligt Folktingets mening är möjligheten att inrätta svenskspråkiga avdelningar vid tvåspråkiga tingsrätter generellt sett värd att understöda. Detta kunde exempelvis gälla tingsrätterna i huvudstadsregionen.

Folktinget understryker dock att svenskspråkiga avdelningar bör övervägas endast när det gäller existerande tvåspråkiga tingsrätter. En dylik bestämmelse får inte användas som grund för att sammanslå tingsrätter med olika majoritetsspråk med följd att den tingsrätt vars majoritetsspråk är svenska bildar en avdelning i den nya tingsrätten. Folktinget ber justitieministeriet att ta in ett klart stadgande med detta innehåll i sitt förslag i den fortsatta beredningen.

Folktinget understöder förslaget om att ändringar av tingsrätternas domkretsar avgörs genom statsrådsförordning. I överensstämmelse med detta anser Folktinget att också beslut om svenskspråkiga avdelningar bör fattas av statsrådet.

3) Tjänster vid svenskspråkiga avdelningar

I 18 a § 3 mom. anges ännu att det vid de svenskspråkiga avdelningarna kan finnas tjänster med andra krav på kunskaper i det andra inhemska språket än vid tingsrätten i övrigt. Justitieministeriet har beslutsrätt när det gäller att inrätta tjänster vid dessa avdelningar. Domarna vid de svenskspråkiga avdelningarna skall ha fullständiga kunskaper i svenska, och för kanslipersonalens del skrivs språkliga kompetenskrav in i separata bestämmelser. Nämndemännen skall kunna svenska tillräckligt väl för att delta i rättegångar där svenska mål behandlas.

Folktinget är ense med arbetsgruppen om att man måste utgå från att domarna vid de svenskspråkiga avdelningarna har fullständiga kunskaper i svenska (märk att man i den nya språklagstiftningen har övergått till att använda uttrycket *utmärkta* kunskaper). Enligt den nya språkkompetenslagen skall myndigheterna kontrollera att tjänstemän eller annan personal som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver. Domarförslagsnämnden bör alltså beakta språkkunskaperna som ett särskilt kompetenskrav också när man bereder tillsättningen av övriga domartjänster.

När det gäller nivån på kanslipersonalens språkkunskaper har arbetsgruppen inte kommit med egentliga synpunkter. Folktinget konstaterar att det är nödvändigt att kanslipersonalen har goda *faktiska* kunskaper i svenska för att kunna betjäna de rättssökande fullt ut både muntligen och skriftligen. Endast goda *formella* kunskaper är inte en garanti för att personalen har denna kompetens. Folktinget föreslår att justitieministeriet tar in ett klart stadgande med detta innehåll i sitt förslag i den fortsatta beredningen.

Folktinget konstaterar liksom arbetsgruppen att de nämndemän som deltar i rättegångar där svenska och tvåspråkiga mål behandlas bör ha tillräckliga kunskaper i svenska. I allmänhet finns det dock alltför få nämndemän som kan svenska tillräckligt väl. Enligt 7 § (581/1993) tingsrättslagen skall kommunfullmäktige välja nämndemännen så att de så rättvist som möjligt representerar de språkliga förhållandena i kommunen, men lagen ställer inga särskilda krav på att nämndemännen skall ha kunskaper i det andra inhemska språket. Folktinget anser att det här är en fråga som borde regleras i kommunernas språkstadga. Folktinget har därtill i en separat skrivelse (21.5.2003) bett justitie-ministeriet uppmärksamgöra kommunerna på att det behövs ett tillräckligt antal nämndemän som behärskar svenska. Skrivelsen bifogas detta utlåtande.

Folktinget konstaterar att antalet svenskspråkiga mål är litet i dag. Däremot finns det mål där flera eller största delen av parterna är finskspråkiga. Det här innebär att det

fortsättningsvis måste finnas språklig beredskap att handlägga mål på två språk också utöver en eventuell avdelning. Krav på att domare vid en dylik avdelning har utmärkta kunskaper i svenska får inte heller ha som följd att språkkunskapskraven för domare och andra jurister sänks överlag.

Folktinget betonar vidare det viktiga i att de jurister som avlägger sin domstolspraktik vid tvåspråkiga tingsrätter med finska som majoritetsspråk också praktiserar vid de svenskspråkiga avdelningarna.

4) *Ekonomiska verkningar*

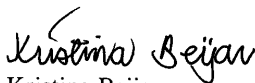
Folktinget konstaterar slutligen att det saknas en ekonomisk konsekvensbedömning i anknytning till förslaget om svenskspråkiga avdelningar. Förslaget kommer av allt att döma att både förutsätta intensifierad språkutbildning i svenska för domare och nyanställningar. Ett tillräckligt stort språktillägg i lönerna för exempelvis domare som har utmärkta kunskaper i både finska och svenska är en fråga som bör övervägas i detta sammanhang. Folktinget uppmanar därför justitieministeriet att lägga fram noggranna uppgifter om anslagsbehovet i den fortsatta beredningen.

Folktinget uppmanar justitieministeriet att beakta de ovan nämnda synpunkterna i den fortsatta beredningen.

Helsingfors den 19 juni 2003

Henrik Lax
folktingsordförande

Kristina Beijar
språkskyddssekreterare